

Latviešu valodā izdotās Kristīnes Hannas grāmatas:
Lakstīgala, 2018
Baltā nekuriene, 2021

Spēcīgs, satricinošs stāsts, kas iedvesmo un aizkustina. Atgriešanās pagātnē, kas dziļi atbalsojas šodienā. Kristīne Hanna ir lieliska rakstniece, un romāns “Četri vēji” ir viens no līdz šim labākajiem viņas darbiem.

Mets Heigs, romāna “Pusnakts bibliotēka” autors

“Četru vēju” stāsts šobrīd šķiet tik biedējoši pareģojošs... Tomēr tā galvenais vēstījums iedrošina un dāvā cerību: mēs esam apņēmīgu izdzīvotāju nācija. Sarežģītas situācijas esam piedzīvojuši jau iepriekš un piedzīvosim arī turpmāk. Cilvēkiem jāsadodas rokās un jāturas kopā.

The New York Times

Kristīne Hanna mums atgādina: kā cilvēka sirds, tā mūsu planēta Zeme ir vienlaikus gan stipra, gan viegli ievainojama. Ļoti mūsdienīgs romāns, kas veltīts Mātei Dabai, izceļ tās nozīmīgumu un trauslo būtību.

Dēlija Ouensa, romāna “Kur vēži dzied” autore

Brīnišķīgs stāsts par mīlestību, ģimeni, nesaraujamu saikni, drosmi un cerību. Lieliska grāmata, man tā ļoti patika!

Kristi Lefteri, rakstniece

KRISTIN HANNAH

THE FOUR
WINDS

KRISTĪNE HANNA

ČETRI
VĒJI

No angļu valodas tulkojusi

Ilze Paegle-Mkrtčjana

821.111(73)-31
Ha 430

Kristin Hannah
THE FOUR WINDS

Copyright © 2021 by Kristin Hannah
All rights reserved.
Vākam izmantots attēls © www.shutterstock.com/ image-photo/
wheat-field-summertime-french-countryside

Ilzes Isakas vāka dizains

Kristīne Hanna
ČETRI VĒJI

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA
Projektu vadītāja *Una Orinska*
Redaktore *Elga Rusmane*
Korektore *Diāna Graudiņa*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA,
K. Valdemāra ielā 6, Rīgā, LV-1010.
Red. nr. T-739.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs.
Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta
izmantošana ir autortiesību pārkāpums.
Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība
Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību
likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga
par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu,
kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Ilze Paegle-Mkrtčjana, 2022
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2022
ISBN 978-9934-31-185-7

Tēti, šī grāmata veltīta Tev

PROLOGS

Cerība ir mana bagātība, sīka amerikāņu monēta, ko pirms daudziem gadiem man uzdāvināja vīrietis, kuru es biju iemīlējusi. Manā mūžā ir bijuši brīži, kad šķita, ka mēs spējam izturēt un nesalūzt, tikai pateicoties šai monētai un cerībai, ko tā simbolizē.

Es devos uz rietumiem labākas dzīves meklējumos, taču mans amerikāņu sapnis izvērtās murgā – to panāca nabadzība un grūtā dzīve. Un alkatība. Tik daudz kas ir zaudēts šajos pēdējos gados. Darbs. Mājas. Iztika.

Zeme, kuru mēs mīlējām, mūs sāpīgi pievīla, pat vīriešus, kuri tik labprāt sprieda par laiku un apsveica cits citu ar rudenī gaidāmo bagātīgo kviešu ražu. *Mums, vīriem, šeit jāstrādā sviedriem vaigā, lai nopelnītu dienišķo maizi*, viņi teica cits citam.

Vīrieši.

Tā jau tas vienmēr ir bijis, vīrieši visiem šķiet svarīgāki. Viņi paši laikam domā, ka cept un vārīt, berzt un tīrīt, iznēsāt un dzemdēt bērnus, kopt un ravēt dārzu ir tīrais sīkums. Tomēr arī mēs, sievietes, strādājām savās kviešu fermās no ausmas līdz rietam, līdz bijām tikpat sausas un izkaldušas kā zeme, kuru mīlējām.

Reizēm, kad uz mirkli aizveru acis, šīs sen pagājušās dienas ir tik tuvu, es varētu pat apzvērēt, ka vēl jūtu mutē Teksasas putekļu garšu...

1921

*“Mūsu arkli uzplēsa prērijas zemi,
Un mēs nezinājām, ko darām,
Jo vagas bija brūces zemes miesā.”*

VENDELS BERIJS,
FERMERIS UN DZEJNIEKS

1. NODAĻA

Elsa Volkota ilgus gadus bija dzīvojusi uzspiestā vientulībā, lasīdama par izdomātu varoņu piedzīvojumiem un iztēlodamās, kāda varētu būt citu cilvēku dzīve. Savā vientulīgajā istabā, vienīgo draugu – iemīļoto romānu – sabiedrībā, Elsa reizēm iedrošinājās sapņot arī par pašas piedzīvojumiem, taču bieži tas negadījās. Vecāki un citi tuvinieki nemitīgi daudzinaja, ka pie visa vainīga bērnībā pārciestā slimība, kas pārvērta Elsas dzīvi līdz nepazīšanai un nolēma slimīgas savrupnieces liktenim. Labajās dienās viņa tam ticēja.

Sliktajās dienās, tādās kā šodien, Elsa apzinājās, ka ir svešiniece pat savā ģimenē un tā ir bijis vienmēr. Tuvinieki jau no sākta gala neskaidri nojauta, ka viņai kaut kā pietrūkst, ka viņa īsti neiederas Volkotu ģimenē. Elsa piemērojās kā prazdama, vienmēr bija klusa un pieticīga, nepieprasīja un nelūdza uzmanības pierādījumus, samierinājās, ka pārējie ģimenes locekļi viņu lāgā nevar ciest, kaut arī joprojām mīl. Sāpīgais aizvainojums kļuva tik ierasts, ka Elsa to reizēm gandrīz piemirsa, zinādama, ka tuvinieku noraidošajai attieksmei nav nekādas saistības ar viņas slimību, kaut gan tieši ar to visi parasti aizbīdinājās.

Taču šodien Elsa, kas bija kādu laiku lasījusi, sēdēdama savā iemīļotajā viesistabas atzveltnes krēslā, aizvēra grāmatu, ļāva tai noslidēt klēpī un iegrīma domās. Edītes Vortones “Nevainības laikmets” uzjundīja kaut ko pašās dvēseles dzīlēs un nepielūdzami atgādināja par laika ritumu.

Rīt būs viņas dzimšanas diena.

Viņai aprītēs divdesmit pieci gadi.

Protams, tas patiesībā nebija nekāds vecums. Divdesmitpiecgadīgi puīši dzēra pašbrūvēto, neprātīgā ātrumā traucās ar automašīnām, klausījās regtaima mūziku un dejoja ar skaistulēm bārkstainās kleitās un platu lenti ap galvu.

Meitenēm tāda brīvība bija liegta.

Meitenes cerības palēnām izplēnēja no brīža, kad viņai apritēja divdesmitais gads. Divdesmit divu gadu vecumā jau vajadzēja rēķināties ar sačukstēšanos baznīcā un pilsētas ielās, ar ilgiem, skumji līdzcietīgiem skatieniem. Kad meitenei apritēja divdesmit pieci gadi, viss bija galā – viņa bija vecmeita, “vītusi roze”, kā ļaudis mēdza teikt, nosodoši noklakšķinot ar mēli vai nogrozot galvu, iztēlodamies nabadzītes zaudētās iespējas. Parasti neviens nespēja saprast, *kāpēc* tā noticis, *kāpēc* tik jauka meitene no labas ģimenes palikusi vecmeitās. Taču Elsas gadījumā uz šo jautājumu nebija grūti atbildēt. Varbūt citiem šķita, ka viņa ir kurla, jo neviens īpaši nekautrējās runāt viņas klātbūtnē. *Ak, nabadzīte! Kārna kā maikste. Ne tuvu nav tik skaista kā viņas māsas.*

Skaistums. Elsa zināja, ka tieši te meklējama nelaimes sakne. Viņa nebija skaista. Ja svešinieks ieraudzītu Elsu kādā no viņas labākajām dienām, ģērbusos labākajā tērpā, tad varbūt pat nodomātu, ka viņa ir gluži glīta, tomēr ne vairāk, jo viss viņā bija pārspilēts – pārāk gara, pārāk tieva, pārāk nedroša.

Elsa bija piedalījusies kā vienas, tā arī otras jaunākās māsas kāzās. Tiesa, māsas nebija gribējušas, lai viņa laulību ceremonijas laikā stāv pie altāra līdzās jaunajam pārim, bet Elsa viņas nevainoja, jo apzinājās, ka ir gandrīz sešas pēdas gara, tātad garāka par abiem līgavaiņiem. Kāzu fotogrāfijās viņa neiederētos, tas neizskatītos sevišķi labi, bet labs izskats Volkotiem bija ārkārtīgi svarīgs. Labu izskatu Elsas vecāki vērtēja augstāk par visu.

Nevajadzēja būt pareģim, lai ieskatītos nākotnē un iztēlotos Elsas dzīvi. Viņa, protams, visu savu mūžu pavadīs šeit, dzimtajās mājās, vecāku ilggadējās kalpones Marijas aptekāta. Kādu dienu, kad Marija beidzot aizies pelnītā atpūtā, vecāku aprūpe būs jāuzņemas Elsai, bet, kad tēvs un māte nomirs, viņa jau būs pavisam veca un vientuļa.

Un ko viņa būs paveikusi savā dzīvē? Kādu piemiņu par sevi viņa atstās šajā pasaulē, kad pienāks laiks aiziet? Kas viņu atcerēsies un kāpēc?

Elsa aizvēra acis un nepretodamās ļāvās sen pazīstamam, ilgi lolotam sapnim: viņa iztēlojās, ka dzīvo kaut kur citur. Pati savā mājā. Viņa pat varēja saklausīt bērnu smieklus. *Savu* bērnu smieklus.

Pilnasinīga dzīve, nevis vienkārši eksistence. Tas bija Elsas lielākais sapnis – dzīve, kurā katru sikumu nenoteiktu reimatiskais drudzis, ko viņa bija pārcietusi četrpadsmit gadu vecumā, dzīve, kurā viņa atklātu sevī tādu spēka avotus, par kādiem pašai nebija ne jausmas, un neviens vairs nespriestu par viņu tikai pēc nepievilcīgās ārienes.

Ārdurvis atsprāga vaļā, un priekšnamā, bezrūpīgi dimdinot kājas, jautrā, skaļā barā kā allaž iebruka visa Elsas ģimene pilnā sastāvā. Pirmais nāca tuklais tēvs, tumši pietvīcis pēc daža laba grādīga dzēriena glāzes iebaudīšanas, tad Šarlote un Suzanna, Elsas skaistās jaunākās māsas, trauslas un graciozas kā gulbju jaunavas, un visbeidzot – viņas elegantā māte, kura moži tērzēja ar abiem glītajiem znotiem.

Tēvs apstājās.

– Elsa! – viņš iesaucās. – Kāpēc tu vēl neesi gultā?

– Gribu ar jums aprunāties.

– Tik vēlā stundā? – māte brīnījās. – Tu izskaties pietvīkusi. Varbūt tev ir drudzis?

– Man jau gadiem ilgi nav bijis drudža, māmiņ. Tu to labi zini.

Elsa piecēlās un, nervozi rokas žņaudzīdama, uzlūkoja savus tuviniekus.

Tagad, viņa domās sev teica. Tas jādara tagad. Nedrīkst atkal zaudēt drosmi...

– Tēt, – Elsa iesāka. Balsis skanēja pārāk klusi, lai pārējie to saszirdētu, tāpēc viņa mēģināja vēlreiz, šoreiz mazliet skaļāk: – Tēt!

Tēvs apklusā un uzlūkoja Elsu, izskatīdamies mazliet sapīcis, kā vienmēr, kad kāds iedrošinājās viņu uzrunāt, jo īpaši, ja tā bija viņa vecākā meita.

– Rīt man apriņķis divdesmit pieci gadi, – Elsa sacīja.

Māte šķita viegli aizkaitināta, dzirdot šo atgādinājumu.

– Mēs visi to zinām, Elsa.

– Jā, protams. Es tikai gribēju pateikt, ka esmu pieņēmusi lēmumu.

Istabā iestājās klusums.

– Es... Čikāgā ir koledža, kur var studēt literatūru. Tajā uzņem arī meitenes. Es varētu mācīties...

– Elsinora! Kāpēc tev pēkšņi iešāviēs prātā studēt? – tēvs iesaucās. – Slimības dēļ tu pat nevarēji pabeigt skolu, ja pareizi atceros. Cik muļķīga iedomā!

Nebija viegli stāvēt tuvinieku priekšā, redzot nosodījumu tik daudzās acu pāros. *Cīnies par savām tiesībām! Nezaudē drosmi!*

– Tēt, es taču esmu pieaugusi sieviete. Neesmu slimojusi kopš četrpadsmit gadu vecuma. Man šķiet, ka ārsts... mazliet pārsteidzās, uzstādot diagnozi. Esmu jau vesela. Patiešām. Es varētu kļūt par skolotāju. Vai par rakstnieci...

– Par rakstnieci? – tēvs pārjautāja. – Varbūt tev ir kāds slepens talants, par ko mums līdz šim nebija ne jausmas?

Viņa skatiens bija iznīcinošs.

– Tas nav neiespējami, – Elsa vārgi aizstāvējās.

Tēvs pagriezās pret māti.

– Volkotas kundze, iedod viņai kādas zāles, lai nomierinās.

– Tā nav histērija, tēt.

Taču Elsa zināja, ka viss ir beidzies. Šajā kaujā nevarēja uzvarēt. Viņai pieklājās būt klusai un pieticīgai, nevis ilgoties iziet ļaudīs.

– Man nekas nekaiš. Kāpšu augšā.

Elsa aizgriezās, lai nevajadzētu skatīties uz tuviniekiem. Neviens vairs pat neuzmeta viņai acis, jo incidents bija beidzies. Viņa šiem cilvēkiem vairs neeksistēja, it kā kārtējo reizi nez kādā noslēpumainā veidā būtu pagaisusi no istabas.

Kaut viņa nekad nebūtu lasījusi “Nevainības laikmetu”! Kāda jēga no viņas neskaidrajām ilgām? Viņa nekad neiepazīs mīlestību, nekad neauklēs pati savu bērnu.

Uzkāpusi otrajā stāvā, Elsa izdzirdēja mūzikas skaņas. Ģimene bija ieslēgusi jauno gramofonu *Victrola*.

Viņa mirkli vilcinājās. *Kāp lejup, izraugies krēslu un apsēdies.*

Elsa apņēmiģi aizvēra istabas durvis, aplāpējot mūzikas skaņas, kas plūda no pirmā stāva, un brīdi vēroja savu atspulgu spogulī, kurš karājās virs mazgāšanās galdiņa. Bāla seja ar smailu zodu, it kā divas nelaipnas rokas būtu savilkušas to trīsstūrī. Gari, platīnblondi mati, plāni un gaisīgi, cirtas tajos neturējās, vienmēr atrisa un izira. Māte neļāva matus nogriezt pēc jaunākās modes, jo īsi tie, pēc viņas domām, izskatītos vēl sliktāk. Elsas seja bija bezkrāsaina kā izbalējusi drēbe, tikai acis mirdzēja spoži zilas.

Elsa ieslēdza galda lampu un izņēma no naktsгалdiņa atvilktnes vienu no savām mīļākajām grāmatām.

“Priekameitas atmiņas”¹.

Ieritinājusies gultā un aizmirsusies, lasot skandalozo stāstu, viņa gandrīz padevās briesmīgam, grēcīgam kārdinājumam pieskarties savai slepenākajai vietīnai. Sāpes, ko viņa izjuta, lasot šo grāmatu, bija gandrīz fiziskas – tā bija mokoša nepiepildītu ilgu smeldze.

Elsa aizvēra grāmatu, juzdamās vēl vientuļāka nekā pirms brīža, kad tikko sāka to lasīt. Nervoza. Neapmierināta.

Ja viņa nerīkosies, turklāt apņēmiģi un tūlīt pat, nākotne ne par matu neatšķirsies no tagadnes. Visu mūžu viņa nodzīvos šajā mājā, vienaldzīgu tuvinieku vienaldzīgi aprūpēta, pirms daudziem gadiem pārciestas slimības un pašas nemainīgi nepievilcīgā izskata savažota. Nekad neiepazīs vīrieša pieskārienu saldmī, laulības gultas rāmo mieru. Nekad neturēs rokās pati savu bērnu. Nekad nedzīvos pati savās mājās.

Visu nakti Elsa pavadīja, mocīdamās ilgās.

Vajadzēja rīkoties, lai kaut ko mainītu.

Bet ko viņa varēja mainīt?

Ne jau visas meitenes bija skaistas vai piemīlīgas. Arī citas mazotnē bija pārcietušas smagu slimību, tomēr pieaugušas dzīvoja

¹ Džona Klelanda romāns “Fanija Hila jeb priekameitas atmiņas”.

pilnvērtīgu dzīvi. Cik Elsa varēja spriest, viņas sirdskaite bija gluži vienkārši mediķu pieņēmums. Sirds ne reizi nebija saniķojusies vai devusi iemeslu nopietnam uztraukumam. Varbūt viņa bija pietiekami stipra un izturīga, kaut gan pagaidām neviens to nebija pamanījis. Un kā gan tas būtu iespējams? Elsai taču nebija ļauts skraidīt, rotaļāties vai dejoj. Četrpadsmit gadu vecumā viņa bija spiesta aiziet no skolas, tā arī nepaguvusi piesaistīt neviena zēna uzmanību, un pēc tam lielāko daļu laika pavadīja savā istabā, lasot par izdomātiem piedzīvojumiem, sacerot dažādus stāstus un pabeidzot izglītošanos pašmācības ceļā.

Elsa nešaubījās, ka eksistē kāda iespēja izrauties no pašreizējās dzīves, tikai nezināja, kur to meklēt.

Bibliotēka! Grāmatās varēja atrast atbildi uz visiem jautājumiem.

Elsa steigšus piegāja pie mazgāšanās galdiņa, aši izsukāja un sapina bizēs garos, gaišos matus, kas sniedzās līdz viduklim, uzvilka tumšzilu krepdešīna kleitu, zīda zeķes un melnas augstpāpēju kurpes. Tērpu papildināja maza, pieguloša cepurīte, smalkādas cimdi un rokassomiņa.

Nokāpusi pa kāpnēm, Elsa atvieglota konstatēja, ka māte vēl nav piecēlusies. Māte negribēja, ka Elsa pārāk piepūlas, ja neskaita svētdienas, kad abas gāja uz baznīcu, kur viņa vienmēr aicināja draudzi aizlūgt par meitas veselību. Elsa izdzēra tasi kafijas un izgāja ārā, saulainā maija nogales rītā.

Viņas priekšā pletās Dalhārta, neliela pilsēta Teksasas ziemeļos, kas tobrīd jau pamazām modās no miega. Īpašnieki atslēdza veikalus, kas rindojās gar dēļu ietvēm, apgriezta otrādi plāksnītes ar uzrakstu "Slēgts". Aiz pilsētiņas sākās Lielie līdzenumi – auglīgi tīrumi, kas, līdzeni kā galds, stiepās, cik tālu vien sniedzās skatiens, – bet pār tiem pletās neizmērojami augsts zilū debesu jūms.

Dalhārta bija apgabala centrs, un tagad, kad visa valsts piedzīvoja ekonomisko uzplaukumu, arī šī pilsēta, kopš to šķērsoja dzelzceļa līnija, kas savienoja Kanzasu ar Ņūmeksiku, nemitīgi auga un pletās plašumā. Pret debesīm iezīmējās jaunuzcelts ūdenstornis. Lielā kara laikā kviešu un kukurūzas lauki bija īsta zelta bedre, un

lozungs “Kvieši nesīs mums uzvaru!” vēl aizvien viesā lepnumu fermeru sirdīs. Arī viņi bija devuši savu ieguldījumu uzvarā.

Traktori parādījās īstajā laikā, lai atvieglotu fermeru dzīvi, un labajos gados, kad lietavas neizpalika un labības cenas bija augstas, tie deva iespēju apstrādāt lielākas zemes platības un izaudzēt vairāk kviešu. Atmiņas par 1905. gada sausumu, ko vecie ļaudis vēl ilgi nespēja aizmirst, tagad bija gandrīz pilnīgi izbalējušas. Lietus regulāri lija nu jau vairākus gadus, un pilsētnieki kļuva aizvien bagātāki, taču nevienam neveicās tik labi kā Elsas tēvam, kurš lauksaimniecības inventāru pārdeva gan par skaidru naudu, gan kredītā.

Torīt daži fermeri stāvēja pie vietējā restorāna un apsprieda labības cenas, mātes veda uz skolu bērnus. Vēl pirms dažiem gadiem ielās varēja redzēt vieglos ratus un smagos pajūgus, bet tagad pa tām svinīgi braukāja automobiļi, kas nemitīgi signalizēja un no izpūtēja izverda melnus dūmu mutuļus, lai pēc iespējas ātrāk sasniegtu nākotnes vilinošo zelta laikmetu. Dalhārta, kam teju teju vajadzēja izpelnīties lielpilsētas nosaukumu, bija baznīcas svētku, svētdienas rīta dievkalpojumu un kvadrātdeju pilsēta, bet strādīgie un krietnie pilsētnieki prata paņemt no zemes krietni vairāk nekā tikai dienišķo iztiku.

Elsa soļoja pa koka ietvi, kas stiepās visgarām galvenajai ielai. Pie katra soļa ietves dēļi mazliet ieliecās, it kā viņa lēkātu augšup lejup. Pie veikalu dzegām piekārtās kastēs ziedēja raibu raibās puķes, tā bija īsta krāsu eksplozija. Lūk, arī pilsētas krājbanka un jaunais *Ford Motor* veikals. Vēl aizvien nebija viegli noticēt, ka jebkurš var tur ieiet, izvēlēties automobili un tajā pašā dienā braukt ar to mājās.

Turpat līdzās atvērās universālveikala durvis, un uz sliekšņa nostājās pats īpašnieks Hērsta kungs, atrotījis krekla piedurknes un atklājis skatienam gaļīgos delmus. Sarkanajā sejā īpaši izcēlās deguns, strups un apaļš kā ugunsdzēsēju šļūtenes uzmava. Hērsta kungs bija viens no bagātākajiem pilsētas iedzīvotājiem. Viņam piederēja ne vien universālveikals, bet arī restorāns, saldējuma kafejnīca un aptieka. Vienīgi Volkoti bija nodzīvojuši Dalhārtā

ilgāku laiku nekā Hērsta kungs. Elsas ģimene, tāpat kā universālveikala īpašnieks, ļoti lepojās, ka ir teksasieši jau trešajā paaudzē, bet viņas mīlais vectētiņš Volters līdz pat savai pēdējai stundai uzskatīja sevi par Teksasas reindžeru.

– Labrītiņ, Volkotas jaunkundz! – Hērsta kungs sveicināja, pieglauzdams retās matu šķipsnas, lai nekrīt acīs. – Izskatās, ka diena būs jauka. Vai dodaties uz bibliotēku?

– Jā, – Elsa atbildēja. – Kā vienmēr.

– Tikko saņēmu baķi sarkana zīda. Varbūt pateiksiet māsām? No tāda zīda var sanākt patiešām smalks tērps.

Elsa apstājās.

Sarkans zīds.

Viņai nekad nebija bijis ne sarkanas kleitas, ne zīda tērpa.

– Parādiet to man. Lūdzu!

– Ak jā! Nu protams. Tas būs lielisks pārsteigums.

Hērsta kungs sarosījās un ieveda Elsu savā veikalā. Palūkojoties visapkārt, sametās gandrīz vai raibs gar acīm: tur bija kastes ar zirņiem un zemenēm, smalkā zīdpapīrā ietītu lavandas ziepju gabalu piramīdas, miltu un cukura maisi, konservētu dārzeņu burkas.

Elsa novilkā smalkādas cimodus, nolika tos malā un pastiepa roku pēc zīda. Vēl nekad viņa nebija pieskārusies kaut kam tik maigam.

– Jūsu māsa Šarlote būtu istā, kas...

– Es to ņemu, – Elsa viņu pārtrauca. Varbūt vārds “es” bija izskanējis pārāk uzsvērti? Protams. Neapšaubāmi. Hērsta kungs uzmeta viņai neizdibināmu skatienu, tomēr pasniedza pirkumu, iepriekš ietinis zīdu brūnā papīrā un apsējis ar aukliņu.

Pēdējā mirklī, jau grasīdamās iziet no veikala, Elsa pamanīja mirdzošu, sudrabotu brokāta galvas apsēju – tieši tādu būtu varējusi nēsāt grāfiene Olenska no “Nevainības laikmeta”.

No bibliotēkas Elsa atgriezās, spiezdama pie plakanajām krūtīm brūnā papīrā ietīto sainīti, kurā slēpās sarkanais zīds.

Atvērusi greznos, melnos kaltās dzelzs vārtus, viņa nokļuva mātes valstībā – rūpīgi izplānotā un citīgi koptā dārzā, kur vēdija rožu un jasmīnu smarža. Dzīvžoga ieskaits celiņš veda uz Volkotu dzimtas namu, ko Elsas vectēvs bija uzcēlis savai mīļotajai sievietei neilgi pēc Amerikas pilsoņu kara beigām.

Elsa vēl joprojām sāpīgi izjuta vectēva aiziešanu. Vectētiņš Volkots bija ātras dabas vīrs, kuram patika iedzert un strīdēties, taču, ja viņš kādu milēja, tad no visas sirds. Sievas nāvi viņš apraudāja gadiem ilgi. Vectēvs bija vienīgais Volkots, kuram patika grāmatas, ja neskaita pašu Elsu, un strīdos nereti nostājās viņas pusē. *Nebaidies no nāves, Elsa. Baidies no nenodzīvotas dzīves. Esi drosmīga.*

Kopš vectēvs bija miris, neviens vairs nerunāja ar Elsu tik nopietni, un viņa ilgojās pēc vectēva katru mīļu dieniņu. Pie Elsas jaukātajām bērnišības atmiņām bija pieskaitāmi vectēva stāsti par pirmajiem trakulīgajiem gadiem Teksasā, kad viņš pārmaiņus bija dzīvojis Laredo, Dalasā, Ostinā un Lielajos līdzenumos.

Vectēvs noteikti būtu mudinājis viņu nopirkt sarkano zīda audumu.

Māte, kas tobrīd likņāja gar rozēm, atliecās un sveiciena vietā nevērīgi pieskārās jaunajai salmenīcai.

– Paskat, Elsa. Kur tu biji?

– Bibliotēkā.

– Vajadzēja palūgt, un tētis būtu tevi aizvedis. Tu nedrīksti mērot tik tālu ceļu.

– Man nekas nekaiš, māmiņ.

Nu cik ilgi tā var! Reizēm tā vien šķita – tuviniekiem patiek domāt, ka viņa ir slima un nevarīga.

Elsa ciešāk piespieda pie krūtīm sainīti ar zīdu.

– Ej un atgulies. Diena solās būt karsta. Palūdz, lai Marija pagatavo tev limonādi.

Māte atsāka griezt rozes un citu pēc citas lika tās groziņā.

Elsa iegāja krēslainajā priekšnamā. Karstās dienās visas žalūzijas tika nolaistas. Šajā pavalsts apgabalā tas nozīmēja, ka ļoti daudzas dienas jāpavada krēslainās istabās. Aizvērusi durvis, Elsa klusi

izslidēja caur pirmā stāva telpām. Marija, savā nodabā dungodama spāņu dziesmiņu, rosījās pa virtuvi.

Uzkāpusi pa kāpnēm uz savu istabu, Elsa attina brūnajā papīrā ievīstīto sainīti. Mirkli viņa kā apburta raudzījās uz mirdzošo, rubīnsarkano zīdu, tad, nespēdama atturēties, vieglītēm noglāstīja audumu. Zīda maigais pieskāriens nez kāpēc šķita mierinošs, gluži kā lente, ko viņa bija turējusi rokās bērniībā, kad vēl cītīgi sūkāja ikšķi.

Vai viņa iedrošināsies rīkoties tik neprātīgi, kā bija sapņojusi?

Esi drosmīga.

Elsa satvēra vienu garo, gaišo matu šķieznu un nogrieza apmēram zoda līmenī. Tāda rīcība, protams, bija gluži neprātīga, tomēr viņa grieza un grieza, līdz grīdu pie viņas kājām no vienas vietas klāja garas, gaišas matu šķipsnas.

Pie durvīm kāds pieklauvēja. Elsa salēcās, šķēres izslidēja no rokām un šķindēdamas nokrita uz kumodes.

Durvis atvērās. Istabā ienāca māte. Ieraudzījusi Elsas neviendādi apgrieztos matus, viņa apstājās kā zemē iemieta.

– Ko tu esi izdarījusi?!

– Es gribēju...

– Tu nedrīksti iziet no mājām, līdz mati atkal ataug. Ko ļaudis teiks?

– Daudzām meitenēm ir īsi apgriezti mati, māt.

– Tikai ne labi audzinātām meitenēm, Elsinora. Iedošu tev cepuri.

– Es tikai gribēju kļūt mazliet glītāka, – Elsa čukstēja.

Žēlums mātes acīs bija gandrīz neizturams.

2. NODAĻA

Dienām ilgi Elsa slēpās savā istabā, aizbildinādamās, ka nejūtas labi. Taču patiesībā viņa nevarēja saņemties un parādīties tēvam ar nevienādi apgrieztiem matiem, tā uzskatāmi demonstrējot savas muļķīgās alkas, ko tik nepielūdzami simbolizēja šāda frizūra. Vispirms Elsa mēģināja lasīt. Grāmatas vienmēr sniedza mierinājumu, romāni ļāva būt drosmīgai, bezbailīgai un skaistai, tas nekas, ka tikai viņas iztēlē.

Taču sarkanais zīds nedeva mieru, čukstus sauca un aicināja, līdz Elsa nolika grāmatu malā un no avižpapīra sāka meistarot piegrieztni. Kad piegrieztni bija gatava, šķita muļķīgi atstāt to neizmantotu, tāpēc viņa, laiku īsinādama, sagrieza zīda audumu un ķērās pie šūšanas.

Strādājot Elsa pamazām sāka just kaut ko vēl nebijušu – *cerību*.

Sestdienas vakarā viņa beidzot turēja rokās gatavu kleitu, kas bija šūta pēc jaunākās lielpilsētas modes: ar V veida kakla izgriezumu, pazeminātu jostasvietu un asimetrisku apakšmalu. Kleita neapšaubāmi bija pārdroši moderna, tādu varētu valkāt bezrūpīga, mazliet vieglprātīga meitene, kas caurām naktīm dejo. Varbūt flapore, viena no tām jaunajām sievietēm, kuras lepojas ar savu neatkarību, smēķē, dzer pašbrūvēto un dejo čarlstonu, ģērbusās kleitās, kas īpaši izceļ viņu slaidās kājas.

Elsa nolēma vismaz uzlaikot gatavo kleitu, pat ja nekad nerādīsies izdevība parādīt to pasaulei aiz šīs istabas sienām.

Viņa nomazgājās vannā un noskuva kājas, pēc tam piesardzīgi uzvilka zīda zeķes un uztina uz ruļļiem vēl mitros matus, klusībā

lūgdamās, kaut izdotos tos vismaz nedaudz ievēdot. Kamēr mati žuva, Elsa klusitēm ielavījās mātes istabā un aizņēmās dažus krāšļus, kas bija izvietoti uz tualetes galdiņa. No pirmā stāva atlidoja mūzikas skaņas – kāds bija ieslēdzis gramofonu.

Izsukājusi matus, kas tagad bija mazliet viļņaini, Elsa aplika grezno, sudrabaino matu lenti un uzvilka kleitu. Tā noslidēja pār pleciem viegli kā mākonītis. Asimetriskā apakšmala labi izcēla viņas garās kājas.

Pēc tam Elsa piegāja pie spoguļa, ar melnu zīmuli ieēnoja zilās acis un ar mātes sārto pūderi vieglītēm akcentēja izcilnos vaigu kaulus. Izrādījās, ka sarkanā lūpu krāsa patiešām lūpām liek izskatīties pilnīgākām, kā solīja visi sieviešu žurnāli.

Raudzīdamās uz savu atspulgu, Elsa nodomāja: *Kungs Dievs, es taču esmu gandrīz glīta.*

– Tev viss izdosies, – viņa skaļi teica. *Esi drosmīga!*

Elsa izgāja gaitenī un kāpa lejup pa kāpnēm, juzdamās neparasti pašpārliecināta. Visi vienmēr apgalvoja, ka viņa ir neglīta. Taču tagad...

Pirmā viņu pamanīja māte, kura iedunkāja tēvu tik sparīgi, ka tas apjucis pacēla galvu un atrāva skatienu no “Fermeru žurnāla”.

Tēvs sarauca pieri neapmierinātās grumbās.

– Es... es pati to uzšuvu. – Elsa nervozi žņaudzīja rokas.

Tēvs nikni aizcirta žurnālu.

– Kādi tev mati! Žēlīgais Dievs! Un kleita kā palaistuvei. Marš uz savu istabu, nedari mums kaunu!

Elsa pagriezās pret māti, lūgdama atbalstu.

– Tāda ir jaunākā mode...

– Tā nav domāta dievbijīgām meitenēm, Elsinora. Kleita atsedz tavus *ceļgalus*. Te taču nav Ņujorka.

– Ej, – tēvs pavēlēja. – *Nekavējoties!*

Elsa gandrīz paklausīja, taču tad atcerējās, ko tas nozīmētu, un apstājās. Vectētiņš Volts būtu teicis, ka nedrīkst atteikties no iecerētā.

Elsa apņēmīgi atmeta galvu, lai gan tas nenācās viegli.

– Šovakar man gribētos aiziet uz “Čukstu bāru” un paklausīties mūziku.

Tēvs piecēlās.

– Tu to nedarīsi! Es aizliedzu.

Elsa metās uz durvju pusi, baidīdamās, ka pēdējā brīdī nepieņiks dūšas, izbrāzās ārā un neatskatīdamās aizskrēja pa ceļiņu, ignorējot saucienus atgriezties. Viņa neapstājās, iekams nebija pavisam aizsūsusies.

“Čukstu bārs” bija iespiests starp maiznīcu un veco zirgu nomas stalli, kas tagad, automobiļu laikmetā, bija aizsists ar dēļiem. Pēdējā gada laikā, kopš bija pieņemts Konstitūcijas astoņpadsmitais labojums un noteikts sausais likums, Elsa bieži redzēja, kā sievietes un vīrieši zaglīgi pazūd aiz “Čukstu bāra” koka durvīm. Pretēji mātes apgalvojumiem ne viena vien meitene bija gērbusies tieši tāpat kā Elsa.

Nokāpusi pa koka pakāpieniem, Elsa pieklauvēja pie bāra slēgtajām durvīm. Nezināma roka atbīdīja listīti, ko viņa pat nebija pamanījusi, un spraugā pazibēja aizdomīgi piemiegtu acu pāris. Uzvēdīja cigāru dūmu smārds, un varēja saklausīt uz klavierēm spēlēta regtaima skaņas.

– Paroli!

– Paroli?

Aizsmakuši vīrieša smieklī.

– Volkotas jaunkundze! Vai esat apmaldījusies?

– Nē, Frenk. Man tikai sagribējās paklausīties mūziku, – Elsa atbildēja, klusībā lepodamās, ka spēj runāt pavisam mierīgi.

– Jūsu papucis novilks man ādu pār acīm, ja es jūs ielaidīšu bārā. Ejiet mājās! Tādas meitenes kā jūs nedrīkst staigāt pa ielām šādā paskatā. Tas labi nebeigsies.

Sprauga durvīs aizvērās. Aiz slēgtajām durvīm Elsa joprojām dzirdēja mūzikas skaņas. *Vai t' mums neiet jautri?* Arī cigāru dūmi vēl nebija izklīduši.

Brīdi Elsa samulsusi stāvēja, nezinādama, ko iesākt. Tāpat viņa pat nedrīkstēja ieiet bārā? Kāpēc? Sausais likums, protams, nozīmēja, ka iedzeršana ir nelikumīga, taču visi pilsētiņas iedzīvotāji mēdza iegriezties šādās vietās, lai iztukšotu kādu glāzīti, un policisti izlikās neko nemanām.

Elsa bezmērķīgi gāja pa ielu apgabala tiesas nama virzienā.

Un tad ieraudzīja, ka pretī nāk vīrietis.

Viņš bija garš un izstīdzējis, melnie, nepaklausīgie mati bija pavirši pieglauti ar taukaini spīdīgu pomādi. Melnas, mazliet pabalējušas bikses cieši piekļāvās šauriem gurniem, smilškrāsas svīteris gandrīz pilnīgi apslēpa baltu, rūpīgi aizpogātu kreklu un rūtainas kaklasaites mezglu. Galvā nevērīgi kā avižu zēnam bija uzlikta ādas žokejnīca.

Kad nepazīstamais bija pienācis tuvāk, Elsa redzēja, ka viņš ir vēl gandrīz vai zēns, labi ja gadus astoņpadsmit vecs, ar tumši iedegušu seju un brūnām acīm. (Pavedinošām acīm – tā būtu rakstīts viņas iemīļotajos romānos.)

– Labdien, kundze! – puisis apstājās, pasmaidīja un sveicinādam pacēla žokejnīcu.

– Vai jūs runājat ar m-mani?

– Nevienu citu es te neredzu. Mani sauc Rafaello Martinelli. Vai jūs dzīvojat Dalhārtā?

Itālis. Ak Kungs! Tētis nemūžam nepieļautu, ka Elsa pagodina šo puisi kaut ar skatienu, kur nu vēl sarunājas ar viņu.

– Jā.

– Es gan ne. Es esmu no rosīgās metropoles, ko sauc par Vientuļā Koka pilsētu un kas atrodas gandrīz pie Oklahomas robežas. Tikai nemirkšķiniet acis, citādi palaidīsiet to garām. Kā jūs sauc?

– Elsa Volkota.

– Tāds pats uzvārds kā traktoru rezerves daļu veikala īpašniekam? Klau, es pazīstu jūsu tētiņu. – Puisis pasmaidīja. – Un kāpēc Elsa Volkota viena pati kļūst pa ielām, turklāt vēl ģērbusies tik skaistā kleitā?

Esi kā Fanija Hila. Uzdrīksties! Varbūt citas izdevības vairs nebūs. Kad viņa atgriezīsies mājās, tētis droši vien vairs nekad nelaidīs viņu ārā.

– Es... laikam jutos vientuļa.

Rafaello tumšās acis iepletās un ādamābols krampjaini norautījās, it kā viņš mēģinātu kaut ko norīt.

Elsai šķita, ka ir pagājusi vesela mūžība, līdz puisis atkal ierunājās:

– Arī es esmu vientuļš.

Viņš pasniedzās un satvēra Elsas roku.

Viņa gandrīz atrāvās, tik ļoti viņu pārsteidza puīša rīcība.

Elsa nespēja atcerēties, kad pēdējo reizi bija jutusi cita cilvēka rokas pieskārienu.

Kusties.

Ko šis puisis nodomās, ja viņa stāvēs kā muļķe, skatīdamās uz viņu ar teļa acīm kā iemīlējusies skolniece?

– Piedodiet, – Elsa nomurmināja, pamanīdama, ka balss pirmo reizi mūžā skan citādi, it kā mazliet piesmakusi.

Tas ir tikai pieskāriens, Elsa. Neesi tāda bailule.

Puisis bija tik skaists, ka gandrīz aizrāvās elpa. Vai viņš būs tāds pats kā kādreizējie skolasbiedri, kuri viņu kaitināja, spīdzināja un apsaukāja par Elšu Melšu? Viņa sejā mijās ēnas un mēnessgaisma – izcilni vaigukauli, augsta, plata piere, taisns deguns un tik pilnīgas lūpas, ka neviļus prātā ienāca grēcīgie romāni, ko viņa tik labprāt lasīja.

– Nāc man līdzi, Els.

Puisis gluži vienkārši nosauca viņu citādi, un tagad viņa bija cita sievietē. Tas šķita tik intīmi, ka pār muguru pārskrēja drebuļi.

Viņš veda Elsu pa klusu, ēnainu sānielu un pēc tam pāri tumšai ielai. No “Čukstu bāra” atvērtajiem logiem tagad plūda piedziedājums: *paliec sveika, mazulīt, atā, atā, atā!*

Kad jaunā dzelzceļa stacija un pilsētas robeža bija palikusi aiz muguras, puisis apstājās pie glīta, jauna *Ford Model T* automobiļa.

– Jauks auto, – Elsa sacīja.

– Pagājušajā gadā bija laba kviešu raža. Vai tev patīk vizināties naktī?

– Protams.

Elsa iekāpa automobilī un apsēdās priekšējā sēdekli. Puisis iedarbināja motoru, nogaidīja, līdz fords nodrebēdams sakustas, un nogriezās uz ziemeļiem.

Vēl nebija nobraukta pat jūdze, atpakaļskata spoguļi joprojām varēja saskatīt Dalhārtas aprises, taču apkārt vairs nekā nebija. Ne

pakalnu, ne ieleju, ne koku, ne upju, tikai neaptverami plašas zvaigžņotas debesis, kas klājās pār pasauli.

Automobilis iegriezās bedrainā, izdangātā zemesceļā, kas veda uz veco Stjuardu fermu, kura kopš pēdējā sausuma bija tukša un pamesta.

Puisis apturēja mašīnu pie tukšā staļļa, izslēdza motoru un brīdi klusi sēdēja, raudzīdamies tumsā. Klusumu iztraucēja tikai viņu abu elpas vilcieni un vēl nenoslāpušā motora klusā šņākuļošana.

Tad puisis izslēdza priekšējos lukturus, izlēca no automobiļa, apgāja tam apkārt un atvēra Elsai durvis.

Viņa pacēla acis un noraudzījās, kā puisis vēlreiz satver viņas roku, lai palīdzētu izkāpt.

Viņš būtu varējis pakāpties soli atpakaļ, tomēr nepakāpās. Elsa saoda viegļu viskija dvaku un lavandas aromātu no mazgāšanas līdzekļa, ko droši vien bija izmantojusi puisa māte, mazgājot dēla kreklus.

Puisis pasmaidīja, un arī Elsa, cerību pilna, pasmaidīja.

Viņš noklāja uz kravas kastes koka grīdas divas vatētas segas, viņi apgūlās viens otram līdzās un raudzījās milzīgajā, neskaitāmām zvaigznēm nosētajā debesu velvē.

– Cik tev gadu? – Elsa vaicāja.

– Astoņpadsmit, bet māte domā, ka es vēl esmu bērns. Pat šovakar man bija zagšus jāizlavās no mājām, lai atbrauktu šurp. Viņa pārāk uztraucas, ko domās ļaudis. Tev ir laimējies.

– Laimējies?

– Tu vari viena, bez pavadones staigāt pa pilsētu, turklāt nakts laikā un vēl gērbusies šādā kleitā.

– Mans tēvs par to īpaši nepriecājas, vari man ticēt.

– Tomēr tu to izdarīji. Izrāvi no mājām. Vai tev reizēm nešķiet, ka dzīve var sniegt vairāk, nekā mēs šeit piedzīvojam, Els?

– Šķiet gan, – viņa atzina.

– Proti... Kaut kur šajā pašā mirklī mūsu vecuma jaunieši dzer pašbrūvēto un dejo regtaima mūzikas pavadījumā. Sievietes kūpina cigaretes, neuztraukdamās, vai kāds to redz.

Viņš nopūtās.

– Tā nu tas ir.

– Es nogriezu matus, – Elsa ieminējās. – Bet mans tēvs reagēja tā, it kā es būtu kādu noslepkavojusi.

– Vecāki ir un paliek vecāki. Manējie ieradās Amerikā no Sicīlijas tikai ar pāris grašiem kabatā. Viņi to ir stāstījuši un pārstāstījuši neskaitāmas reizes un vienmēr rāda man savu laimīgo monētu. It kā nonākt šajā caurumā būtu nez kāda *laimē*.

– Tu esi vīrietis, Rafaello. Tu vari darīt, ko gribi, doties, kurp gribi.

– Sauc mani par Reifu. Mamma apgalvo, ka šis vārds skan ļoti amerikāniski, lai gan, ja jau vecāki gribēja dot man amerikāņu vārdu, varēja taču nosaukt par Džordžu. Vai par Linkolnu.

Reifs atkal nopūtās.

– Ir tik labi kādreiz pateikt, ko domā. Tu proti klausīties, Els.

– Paldies... Reif.

Viņš pagriezās uz sāniem. Elsa juta, ka Reifa skatiens kavējas pie viņas sejas, un pūlējās elpot vienmērīgi.

– Vai drīkstu tevi noskūpstīt, Elsa?

Viņa tik tikko spēja piekritoši pamāt.

Reifs noliecās un noskūpstīja viņu uz vaiga. Puiša pilnīgās lūpas, skarot Elsas ādu, atmaiga, un viņa juta, ka mostas dzīvei.

Pēc tam Reifs noskūpstīja viņas kaklu. Elsa alka pieskarties šim puisim, taču neuzdrošinājās. Viņa bija gandrīz pilnīgi pārliecināta, ka labi audzinātas meitenes tā nerīkojas.

– Vai drīkstu... darīt ko vairāk, Elsa?

– Tu gribi...

– Vai drīkstu tevi milēt?

Elsa bija sapņojusi par šo mirkli, mēģinājusi to salipināt no grāmatās izlasītām druskām, lūgusi Dievu, kaut kādreiz drīkstētu to piedzīvot, un tagad šis mirklis beidzot bija pienācis. Īsts un patiess. Vīrietis lūdza, vai drīkst viņu milēt.

– Jā, – viņa čukstēja.

– Vai tu nepārdomāsi?

Viņa noliedzoši papurināja galvu.

